بررسی موانع پژوهش از دیدگاه اساتید دانشگاه علوم پزشکی لرستان و ارتباط آن با عملکرد پژوهشی ایشان

فرزاد ابراهیم زاده[۲،۱]، جواد ناصریان[۳]، مهرزاد قربانی*[۴]، افشین الماسی[۵]

۱- مربی، گروه بهداشت عمومی، دانشکده بهداشت و تغذیه، دانشگاه علوم پزشکی لرستان، خرم آباد، ایران.

۲- دانشجوی دکترای تخصصی آمار زیستی، گروه آمار زیستی، دانشکده علوم پزشکی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.

۳- مربی، گروه ریاضی-آمار، واحد زنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، زنجان، ایران.

۴- استادیار، گروه ریاضی، دانشکده علوم پایه، دانشگاه آزاد اسلامی واحد یادگار امام (ره)، شهر ری، ایران.

۵- استادیار، گروه آمار زیستی و اپیدمیولوژی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه، کرمانشاه، ایران.

یافته / دوره هجدهم / شماره ۱ / بهار ۹۵ / مسلسل ۶۷

چکیده

دریافت مقاله: ۹۴/۱۰/۱ پذیرش مقاله: ۹۴/۱۱/۲۸

مقدمه: شناسایی نقاط ضعف پژوهش اولین گام برای سامان بخشیدن به پژوهش در جامعه است. چون عمده فعالیت‌های پژوهشی توسط اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها صورت می‌گیرد در این پژوهش سعی شده تا ارتباط موانع پژوهش از دیدگاه اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی لرستان با عملکرد پژوهشی ایشان بررسی گردد.

مواد و روش‌ها: این مطالعه مقطعی بر روی اساتید دانشگاه علوم پزشکی لرستان به روش سرشماری انجام گردید. یک پرسشنامه محقق ساخته برای ارزیابی متغیرهای جمعیت شناختی و آگاهی و نگرش اعضای هیأت علمی نسبت به موانع موجود در مراحل مختلف پژوهش تدوین و به صورت خود ایفا تکمیل شد و ارتباط آن با نمرات ارزشیابی سالیانه اساتید در معیار پژوهشی با استفاده از آزمون مجذور کای، من-ویتنی و کروسکال-والیس بررسی گردید.

یافته‌ها: متغیرهای دانشکده محل خدمت، کمیت تدریس، انگیزه پژوهشی اولیه، آگاهی نسبت به متغیرهای اصول روش تحقیق، اصول جستجو در بانک‌های اطلاعاتی پزشکی، اصول پروپوزال نویسی و اصول مقاله نویسی و نیز نگرش نسبت به متغیرهای اولویت‌های پژوهشی مصوب، نگارش پروپوزال، کیفیت مشاوره پژوهشی، فرآیند تصویب طرح‌ها در شوراهای پژوهشی، تسهیلات پژوهشی، نگارش مقاله، فرآیند داوری مقالات داخلی، ارائه مقاله در همایش‌ها و مشارکت در پایان نامه‌ها در ارتباط معنادار با عملکرد پژوهشی افراد بودند ($P<۰/۰۰۵$).

بحث و نتیجه‌گیری: به نظر می‌رسد با اعطای امتیازات ویژه به جمعیت‌های خاص نظیر اعضای هیأت علمی دانشکده پزشکی، افراد دارای کمیت تدریس بالا و افراد دارای آگاهی و نگرش نامطلوب بتوان انگیزه ایشان جهت انجام فعالیت‌های پژوهشی را تقویت کرد.

واژه‌های کلیدی: موانع پژوهش، اعضای هیأت علمی، دانشگاه علوم پزشکی لرستان، عملکرد پژوهشی.

***آدرس مکاتبه : شهر ری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد یادگار امام (ره)، دانشکده علوم پایه، گروه ریاضی.**

پست الکترونیک: m.ghorbani@srbiau.ac.ir

[Downloaded from yafteh.lums.ac.ir on 2026-11-05]

مقدمه

اهمیت دادن بـه امـر تحقیقـات و افـزایش فعالیـت‌هـای پژوهشی در هر کشور سبب توسعه و پیشرفت شده، خودکفایی و استقلال واقعی را برای آن جامعه به ارمغان می‌آورد. اولین گام برای سامان بخشیدن به امر پـژوهش در جامعـه، دسـتیابی بـه درکی صحیح از توانمندی‌ها، امکانات موجود و نیز پی بـردن بـه نقاط قوت و ضعف مقوله پژوهش است (۱).

همان طور که می‌دانیـد عمـده فعالیـت‌هـای پژوهشـی و تولیدات علمی توسط اعضای هیأت علمـی دانشـگاه‌هـا صـورت می‌گیرد و هر چه خدمات خود را با کیفیت بهتری ارائه دهنـد، توسعه و پیشرفت علمی آن کشور شتاب بیشتری خواهد گرفت. یکی از عملکردهای پژوهشی این اعضا، تولید اطلاعـات علمـی است که به صورت منابع اطلاعاتی ارائه می‌گردد (۲). یونسکو نیز سـه کـارکرد اصـلی مجموعـه‌هـای دانشـگاهی را بـر اسـاس اولویت‌های زیر ذکر می‌کند: تولید دانش (پژوهش)، انتقال دانش (آموزش)، اشاعه و نشر دانش (خدمات)(۳).

همان‌طور که می‌دانید عوامل بسیاری ممکن اسـت مـانع انجام پژوهش‌های مؤثر در دانشگاه‌ها گردند. بـر اسـاس یکـی از پژوهش‌هـای انجـام شـده در کشـور، موانـع پژوهشـی سـد راه مؤسسات پژوهشی بدین صورت‌اند کـه اولاً مراکـز تحقیقـاتی از نظر نیروی انسانی پژوهشی متخصص در مضیقه‌اند؛ ثانیاً محققان از نظر مالی و شغلی تأمین نیستند؛ ثالثاً فعالیت‌هـای پژوهشـی، انگیزه مادی و معنوی برای پژوهشگران ایجاد نمی‌کند و رابعاً این که تحقیقات از کیفیت لازم برخوردار نیست (۳).

مطالعات انجـام شـده در ایـن زمینـه نیـز بـدین صـورت سازماندهی شده‌اند که موانع سد راه پژوهش را به طرق متفاوت دسته بندی کرده و از دیدگاه اعضای هیأت علمی دانشگاه‌هـای کشور و سایر اقشار مورد ارزیابی قرار داده‌اند. متداول‌تـرین نـوع تقسیم بندی از موانع پژوهش به صورت موانع شخصی یا فردی و نیز موانع سازمانی بـوده اسـت (۷-۱،۴). سـایر انـواع تقسـیم بندی‌های انجام شده در مطالعات مشابه را می‌توان به صورت زیر معرفی نمـود: حیطـه تهیـه و تـدوین طـرح پژوهشـی، حیطـه مشکلات در اجرای طـرح، حیطـه اداری و مـدیریتی و حیطـه فـردی (۸)، عوامـل راهبـردی، آموزشـی، فرهنگـی-اجتمـاعی، سیاسی، مالی، مدیریتی-سازمانی، امکاناتی، حرفـه‌ای، علمـی و فردی (۹)، عوامل فردی، اطلاع رسـانی، آموزشـی، اجتمـاعی و اقتصادی (۱۰)، عوامل اجتماعی و فرهنگـی، اقتصـادی و مـالی، اجرایی و اداری (۱۱)، عوامل فردی، حرفـه‌ای، سـازمانی، مـالی، امکاناتی و علمی (۱۲). سرانجام در مطالعه نسبتاً جامع‌تـری بـه نقش موانع فردی (فقدان رغبت و علاقه، ضعف علمـی و فقـدان روحیه علمی، فرد گرایی)، موانع سازمانی (ضـعف سـازماندهی و مدیریت تحقیق، فقدان ارزشیابی، فقدان روابط سازمانی مناسب، مشکلات اداری و دخالت‌هـای غیرمسـئولانه)، موانـع محیطـی (فقدان جو علمـی و حقیقـت جـویی، توسـعه‌نیـافتگی جامعـه، نهادینه نشدن تحقیق، فقدان فرهنگ تحقیق، احتیاط سیاسی و کارفرمایی دولت، فقدان اعتبارات و امکانات مالی) و موانـع فنـی (کمبود پژوهشگر و محقق کارآمد، عدم دسترسـی بـه رویکـرد جامع، عدم اتمام گزارش‌های تحقیق و نتایج آن‌هـا، پیچیـدگی تحقیق) اشاره شده است (۱۳).

در اکثر مطالعات انجام گرفتـه در سـطح کشـور تنهـا بـه پژوهش‌های صورت گرفته در دانشگاه‌های زیر مجموعـه وزارت علـوم و نیـز دانشـگاه آزاد اسـلامی پرداختـه شـده اسـت (۲،۳،۱۰،۱۱،۱۳،۱۴) و در مطالعات چندی نیز انحصاراً به جامعه دانشگاه‌های علوم پزشکی پرداخته شـده (۹،۱۲،۵-۱۵،۱۶) کـه یک مورد از آن‌هـا مربـوط بـه جامعـه پرسـتاران و ماماهـا و دو مطالعه مربوط به مقوله پژوهش در آموزش بوده است که نتـایج آن‌ها قابل تعمیم به سایر مطالعات نمی‌باشد (۵،۶،۱۲).

با توجه تنوع موجود در تقسیم بنـدی موانـع پـژوهش در مطالعات مشابه، در این تحقیق سعی شده است تا با الهام گرفتن از مراحل انجام تحقیق در دانشگاه‌های علوم پزشـکی از تقسـیم بندی متفاوت و عینی‌تری استفاده گردد. از دیدگاه نویسـندگان، این دسته از موانع را می‌توان به صورت زیر در نظر گرفت: «موانع مرتبط با تصمیم اولیه فرد جهت ورود به عرصه پژوهش، موانـع مرتبط با انتخاب موضوع مناسب جهت پژوهش، موانع مرتبط با

[Downloaded from yafteh.lums.ac.ir on 2026-11-05]

تنظیم پروپوزال (پیشنهاده) طرح تحقیقاتی یا پایان نامه، موانع مرتبط با فرایند تصویب طرح تحقیقاتی یا پایان نامه در شوراهای پژوهشی یا کمیته‌های تخصصی، موانع مرتبط با اجرای مناسب طرح تحقیقاتی یا پایان نامه با توجه به اهداف مصوب، موانع مرتبط با انتشار نتایج پژوهش در قالب مقالات علمی پژوهشی، کتب و غیره.

حال با توجه به اهمیت موضوع و با عطف به این که مطالعه جامعی در دانشگاه‌های علوم پزشکی و خصوصاً دانشگاه علوم پزشکی لرستان در خصوص شناسایی موانع پژوهش صورت نگرفته است، لذا در این مطالعه سعی شده تا با استفاده از یک تقسیم بندی متفاوت از ابعاد موانع پژوهش، اولاً دیدگاه اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی لرستان در مورد موانع پژوهش در مراحل مختلف تحقیق تبیین گردد و ثانیاً به بررسی ارتباط موانع فوق‌الذکر با عملکرد پژوهشی اعضای هیأت علمی پرداخته شود.

مواد و روش‌ها

جامعه آماری مورد استفاده در این مطالعه مقطعی عبارت بود از کلیه اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی لرستان در سال‌های ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۱ که عملکرد پژوهشی آنان در دو سال تحصیلی قبلی توسط مرکز توسعه آموزش پزشکی مورد ارزیابی قرار گرفته باشد. افرادی که در مأموریت آموزشی یا مرخصی استعلاجی و زایمان قرار داشتند از مطالعه کنار گذاشته شدند و به این ترتیب بر اساس لیست معاونت آموزشی دانشگاه، ۱۴۰ نفر جهت ورود به مطالعه به روش سرشماری انتخاب شدند.

در مرحله بعد، پرسشنامه‌ای محقق ساخته به منظور ارزیابی اطلاعات فردی (جنسیت، مرتبه علمی، وضعیت استخدامی، دانشکده محل خدمت، سنوات خدمت، بالینی یا غیر بالینی بودن، وجود مسئولیت اجرایی در دو سال گذشته، متوسط تعداد واحدهای تدریس در دو سال گذشته و سابقه شرکت در کارگاه‌های آموزشی) و نیز با هدف سنجش میزان آگاهی و نحوه نگرش اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی لرستان در ابعاد مختلف تدوین گردید. این پرسشنامه دارای ابعاد متفاوتی بود که حیطه‌های آن به صورت زیر بوده است:

انگیزه پژوهشی اولیه فرد (۷ سؤال)، آگاهی از اصول روش تحقیق (۲۰ سؤال)، آگاهی از اصول جستجوی عمومی در اینترنت و بانک‌های اطلاعاتی پزشکی (۱۵ سؤال)، نگرش نسبت به اولویت‌های پژوهشی مصوب (۵ سؤال)، آگاهی از اصول نگارش پروپوزال (۱۹ سؤال)، نگرش نسبت به تنظیم پروپوزال (۴ سؤال)، نگرش نسبت به عملکرد مشورتی کمیته آمار و متدولوژی دانشگاه (۱۰ سؤال)، نگرش نسبت به فرآیند تصویب طرح‌ها در شوراهای پژوهشی (۹ سؤال)، نگرش نسبت به تسهیلات و امکانات پژوهشی و نظارت بر حسن اجرای مراحل (۱۲ سؤال)، آگاهی نسبت به اصول مقاله نویسی (۲۰ سؤال)، نگرش نسبت به نگارش مقالات علمی پژوهشی (۹ سؤال)، نگرش نسبت به فرآیند داوری مقالات علمی پژوهشی داخلی (۳ سؤال)، نگرش نسبت به فرآیند داوری مقالات علمی پژوهشی خارجی (۳ سؤال)، نگرش نسبت به تألیف کتب (۸ سؤال)، نگرش نسبت به ترجمه کتب (۸ سؤال)، نگرش نسبت به نحوه داوری کتب (تألیف یا ترجمه) (۳ سؤال)، نگرش نسبت به شرکت و ارائه مقاله در همایش‌های داخلی (۱۰ سؤال)، نگرش نسبت به شرکت و ارائه مقاله در همایش‌های خارجی (۱۰ سؤال)، نگرش نسبت به مشارکت در پایان نامه‌های دانشجویی (۸ سؤال).

کلیه سؤالات نگرشی در قالب ۵ گزینه‌ای (طیف لیکرت) پرسیده شدند (کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم) که با توجه به نوع پاسخ امتیاز ۱ تا ۵ به آن‌ها داده می‌شد و برای محاسبه امتیاز کل هر قسمت از پرسشنامه، از امتیازات مربوط به سؤالات میانگین گرفته می‌شد (لذا امتیازات کل حیطه‌ها نیز می‌توانستند عددی بین ۱ تا ۵ باشند). بدین ترتیب، حیطه‌هایی که میانگین امتیازات کمتری کسب می‌کردند نشان دهنده نگرش نامطلوب‌تر افراد در آن حیطه بود و در نتیجه آن حیطه، مانع پژوهشی مهم‌تری در نظر گرفته می‌شد. برای محاسبه امتیازات آگاهی نیز به هر پاسخ صحیح ۱ امتیاز و به هر پاسخ غلط ۰ امتیاز داده

[Downloaded from yafteh.lums.ac.ir on 2026-11-05]

می‌شد. در نهایت مجموع امتیازات آگاهی محاسبه می‌گردید با در نظر گرفتن ضریب مناسب، در قالب عددی بین ۰ تا ۵ بیان می‌گردید. روایی صوری و محتوایی پرسشنامه با استفاده از بررسی متون و تأیید ۵ نفر از اعضای هیأت علمی دانشگاه به شیوه کیفی مورد تأیید قرار گرفت و پایایی ابعاد مختلف آن با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ و ضریب همبستگی درون رده‌ای (برای سؤالات نگرش) و ضریب ریچاردسون (برای سؤالات آگاهی) مورد تأیید قرار گرفت (حدود ۰/۸۰ تا ۰/۹۱). در مرحله بعد، اسامی اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی لرستان از معاونت آموزش تحقیقات و فناوری وقت اخذ گردید و از سوی دیگر، نمرات ارزشیابی سالانه اساتید در معیار پژوهشی (مربوط به دو سال تحصیلی قبلی) از مرکز توسعه آموزش پزشکی اخذ شد (از ۳۵ نمره) و میانگین نمرات بیشتر و مساوی ۲۰ در دو سال گذشته به عنوان عملکرد مطلوب و میانگین نمرات کمتر از ۲۰ در دو سال گذشته به عنوان عملکرد نامطلوب در نظر گرفته شد. سپس توسط رابطین واحد آموزش در دانشکده‌ها و بیمارستان‌های آموزشی، پرسشنامه مذکور طی دو مرحله زمانی در اختیار اعضای هیأت علمی قرار گرفت تا به صورت خود ایفا به آن پاسخ دهند. داده‌ها در رایانه و نرم افزار spss نسخه ۱۶ وارد گردید و سرانجام تحلیل آماری داده‌ها با استفاده از روش‌های آمار توصیفی (جداول توزیع فراوانی) و آزمون‌های ناپارامتری تک متغیره نظیر مجذور کای، من-ویتنی و کروسکال-والیس تحت سطح معناداری ۰/۰۵ انجام گردید.

لازم به ذکر است این مطالعه حاصل یک طرح تحقیقاتی مصوب دانشگاه علوم پزشکی لرستان بوده و کلیه اطلاعات اعضای هیأت علمی با استفاده از کدگذاری و بدون ذکر نام مورد جمع آوری و آنالیز آماری قرار گرفت و حتی در مواردی که نیاز به ذکر گروه آموزشی بود، در عوض از دانشکده محل خدمت نام برده شد.

یافته‌ها

از حدود ۱۴۰ پرسشنامه توزیع شده بین کلیه اعضای هیأت علمی، ۷۰ مورد از این پرسشنامه‌ها برگشت داده شد؛ لذا نرخ پاسخگویی ۵۰٪ بود. در ضمن ۸ مورد از پرسشنامه‌های موجود به دلیل ناقص بودن بیش از نیمی از آیتم‌ها کنار گذاشته شد و لذا تعداد نهایی پرسشنامه‌ها به ۶۲ مورد کاهش یافت.

حدود ۵۳٪ جمعیت مورد مطالعه زن و ۶۶٪ افراد دارای مرتبه علمی مربی بودند. حدود ۵۶٪ افراد از نظر وضعیت استخدامی در رده رسمی یا پیمانی قرار داشته و حدود ۵۷٪ افراد در دانشکده پزشکی مشغول به خدمت بودند. حدود ۷۳٪ افراد دارای سنوات خدمت زیر ۱۰ سال بوده و حدود ۵۸٪ پاسخ دهندگان در حیطه‌های غیر بالینی مشغول به فعالیت بودند. حدود ۸۲٪ افراد مورد سؤال، در دو سال گذشته هیچ گونه مسئولیت اجرایی نداشتند و در ضمن ۵۰٪ افراد در دو سال گذشته به‌طور متوسط ۱۲-۹ واحد در طول هر ترم تدریس می‌کردند و سرانجام حدود ۸۵ درصد از افراد در دو سال گذشته در حداقل یکی از کارگاه‌های آموزشی مورد سؤال (کارگاه‌های روش تحقیق یا آمار، جستجوی عمومی در اینترنت و بررسی متون پزشکی و مقاله نویسی) شرکت کرده بودند. در جدول ۱، ویژگی‌های فردی و جمعیت شناختی جمعیت مورد مطالعه به‌طور مشروح آمده است.

میانگین و انحراف معیار امتیازات آگاهی اعضای هیأت علمی در خصوص برخی موانع پژوهش- که عددی از ۱ تا ۵ است- به صورت زیر بوده است: آگاهی نسبت به اصول جستجوی عمومی در اینترنت و منابع اطلاعاتی پزشکی ۳/۱۱±۰/۶۸، آگاهی نسبت به اصول روش تحقیق ۳/۲۰±۰/۶۰، آگاهی نسبت به اصول پروپوزال نویسی ۳/۴۱±۰/۸۵ و آگاهی نسبت به اصول نگارش مقالات علمی پژوهشی ۳/۲۷±۰/۶۲. در ضمن بر اساس جدول ۲، میانگین و انحراف معیار امتیازات نگرشی اعضای هیأت علمی در خصوص موانع پژوهش در مراحل مختلف تحقیق به صورت زیر مشاهده شده است: انگیزه پژوهشی اولیه ۳/۱۹±۰/۹۲، اولویت‌های پژوهشی مصوب ۲/۸۵±۱/۲۳، تنظیم پروپوزال طرح تحقیقاتی یا پایان نامه ۲/۷۸±۰/۹۹، عملکرد مشورتی کمیته آمار و متدولوژی دانشگاه و نحوه تعامل با آن ۳/۸۱±۰/۸۷، فرآیند تصویب طرح در

[Downloaded from yafteh.lums.ac.ir on 2026-11-05]

شوراهای پژوهشی ۰/۸۴±۲/۸۱، تسهیلات و امکانات پژوهشی ۰/۶۶±۳/۰۰، نگارش مقالات علمی پژوهشی ۰/۶۰±۳/۲۲، فرآیند داوری مقالات علمی پژوهشی داخلی ۰/۵۸±۲/۶۷، فرآیند داوری مقالات علمی پژوهشی خارجی ۰/۳۸±۴/۲۶، تألیف کتب ۰/۲۷±۳/۰۲، ترجمه کتب ۰/۶۲±۲/۶۹، نحوه داوری و چاپ کتب (تألیف یا ترجمه) ۰/۳۲±۲/۹۵، شرکت و ارائه مقاله در همایش‌های داخلی ۰/۴۵±۲/۵۴، شرکت و ارائه مقاله در همایش‌های خارجی ۰/۵۶±۲/۸۸ و مشارکت در پایان نامه‌های دانشجویی ۰/۵۹±۳/۱۹. جزئیات بیشتر در خصوص ابعاد نگرشی در جدول ۲ آورده شده است.

حدود ۴۳/۵٪ اعضای هیأت علمی از نظر پژوهشی عملکرد پژوهشی قابل قبولی نداشتند. در جدول ۳، عملکرد پژوهشی اعضای هیأت علمی بر حسب ویژگی‌های فردی و جمعیت شناختی مقایسه شده است. نتایج آزمون مجذور کای نشان داد که بین عملکرد پژوهشی اعضای هیأت علمی و متغیرهای جنسیت، مرتبه علمی، وضعیت استخدامی سنوات خدمت، بالینی یا غیر بالینی بودن، وجود مسئولیت اجرایی در دو سال گذشته و سابقه شرکت در کارگاه‌های آموزشی ارتباط معناداری وجود نداشته است. این در حالی است که بین عملکرد پژوهشی اعضای هیأت علمی و متغیرهای دانشکده محل خدمت و متوسط تعداد واحدهای تدریس در دو سال گذشته ارتباط آماری معناداری وجود داشته است ($P<0/005$)؛ به طوری که عملکرد پژوهشی اعضای هیأت علمی دانشکده پزشکی ضعیف‌تر از سایر دانشکده‌ها بوده و در ضمن عملکرد پژوهشی افرادی که به‌طور متوسط در هر ترم بیش از ۱۲ واحد تدریس می‌کردند ضعیف‌تر از سایر اعضای هیأت علمی بوده است. سایر جزئیات در جدول ۳ آمده است.

در جدول ۴ عملکرد پژوهشی اعضای هیأت علمی به تفکیک میزان آگاهی و نحوه نگرش ایشان نسبت به موانع پژوهشی موجود در مراحل مختلف تحقیق آورده شده است. بر اساس آزمون من‌ویتنی بین نمرات عملکرد پژوهشی اعضای هیأت علمی از یک سو و متغیرهایی نظیر انگیزه پژوهشی اولیه، آگاهی از اصول روش تحقیق، آگاهی از اصول جستجوی عمومی در اینترنت و منابع تخصصی پزشکی، نگرش نسبت به اولویت‌های پژوهشی مصوب، آگاهی فرد از اصول نگارش پروپوزال (پیشنهاده)، نگرش نسبت به تنظیم پروپوزال، نگرش نسبت به کیفیت مشاوره در کمیته آمار و متدولوژی و نحوه تعامل با آن، نگرش نسبت به فرآیند تصویب طرح‌ها در شوراهای پژوهشی، نگرش فرد نسبت به تسهیلات و امکانات پژوهشی، آگاهی از اصول مقاله نویسی، نگرش نسبت به نگارش مقالات، نگرش نسبت به فرآیند داوری مقالات داخلی، نگرش نسبت به شرکت و ارائه مقاله در همایش‌های داخلی، نگرش نسبت به شرکت و ارائه مقاله در همایش‌های خارجی و سرانجام نگرش در خصوص مشارکت در پایان نامه‌ها رابطه معناداری وجود داشته است ($P<0/005$). لازم به ذکر است که بین عملکرد پژوهشی اعضای هیأت علمی و متغیرهای نگرش فرد نسبت به فرآیند داوری مقالات علمی پژوهشی خارجی، نگرش فرد نسبت به تألیف کتب و نگرش فرد نسبت به نحوه داوری کتب (تألیف یا ترجمه) ارتباط آماری معناداری مشاهده نگردید. جزئیات بیشتر در جدول ۴ آورده شده است.

جدول ۱. توزیع فراوانی اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی لرستان در سال ۱۳۹۱-۱۳۹۰ بر حسب متغیرهای جمعیت شناختی و فردی

نام متغیر	نام رده	فراوانی (درصد)
جنسیت	مرد	۲۹ (۴۶/۸٪)
	زن	۳۳ (۵۳/۲٪)
مرتبه علمی	مربی	۴۱ (۶۶/۱٪)
	استادیار/دانشیار	۲۱ (۳۳/۹٪)
وضعیت استخدامی	رسمی قطعی/ آزمایشی	۱۹ (۳۰/۶٪)
	پیمانی	۱۶ (۲۵/۸٪)
	سایر موارد	۲۷ (۴۳/۵٪)
دانشکده محل خدمت	پزشکی	۳۵ (۵۶/۵٪)
	پرستاری و مامایی	۱۰ (۱۶/۱٪)
	بهداشت و پیراپزشکی	۱۷ (۲۷/۴٪)

[Downloaded from yafteh.lums.ac.ir on 2026-11-05]

سنوات خدمت (سال)	<۵	۲۸ (٪۴۵/۲)
	۵-۹	۱۷ (٪۲۷/۴)
	۱۰-۱۴	۱۲ (٪۱۹/۴)
	≥ ۱۵	۵ (٪۸/۱)
بالینی یا غیر بالینی بودن	بالینی	۲۶ (٪۴۱/۹)
	غیر بالینی	۳۶ (٪۵۸/۱)
وجود مسئولیت اجرایی در دو سال گذشته	بلی	۱۱ (٪۱۷/۷)
	خیر	۵۱ (٪۸۲/۳)
سابقه شرکت در کارگاه‌های آموزشی	روش تحقیق یا آمار	۱۶ (٪۲۵/۸)
	بانک‌های اطلاعاتی پزشکی	۲۱ (٪۳۳/۹)
	مقاله نویسی	۱۶ (٪۲۵/۸)
	هیچ کدام	۹ (٪۱۴/۵)
متوسط تعداد واحدهای تدریس در دو سال گذشته	<۵	۳ (٪۴/۸)
	۵-۸	۱۱ (٪۱۷/۷)
	۹-۱۲	۳۱ (٪۵۰/۰)
	≥ ۱۳	۱۷ (٪۲۷/۴)

جدول ۲. نگرش نسبت به موانع موجود در مراحل مختلف پژوهش از دیدگاه اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی لرستان در سال ۱۳۹۱-۱۳۹۰

حیطه	محتوای سؤال	انحراف معیار ±میانگین*
انگیزه پژوهشی اولیه فرد	مشغله شخصی و حرفه‌ای	۴/۲۱±۰/۸۹
	تمایل و علاقه شخصی	۴/۰۵±۰/۸۹
	تمایل به توسعه علم و دانش	۳/۹۷±۰/۹۹
	تمایل به کسب امتیاز ارزشیابی سالیانه	۳/۴۳±۱/۴۷
	تمایل به ارتقای مرتبه علمی	۲/۶۵±۱/۳۱
	تمایل به کسب شهرت علمی	۲/۴۸±۰/۹۰
	تمایل به کسب درآمد	۲/۱۹±۰/۹۴
	کل	۳/۱۹±۰/۹۲
نگرش فرد نسبت به اولویت‌های پژوهشی مصوب	تعیین اولویت‌ها بر اساس علاقه فردی و دیدگاه شخصی افراد	۲/۵۲±۱/۳۸
	تعیین اولویت‌ها بر اساس اصول علمی و طبق نیازهای جامعه	۲/۲۴±۰/۹۷
	اطلاع رسانی مناسب در زمینه اعلام اولویت‌های پژوهشی	۳/۶۶±۱/۳۷
	بازنگری اولویت‌ها در فواصل زمانی مناسب	۲/۶۸±۱/۳۹
	امکان انتخاب عنوان پژوهشی مناسب خارج از اولویت‌ها	۳/۱۶±۱/۳۳
	کل	۲/۸۵±۱/۲۳
نگرش فرد نسبت به تنظیم پروپوزال طرح تحقیقاتی	وجود وقت کافی برای تنظیم پروپوزال	۲/۱۰±۱/۰۵
	مطلوب بودن تعداد آیتم‌های موجود در پروپوزال	۳/۰۳±۱/۳۷
	وجود علم کافی برای تنظیم پروپوزال	۳/۵۳±۰/۸۴
	نیاز به مشاوره در تنظیم پروپوزال	۲/۴۷±۰/۹۰
	کل	۲/۷۸±۰/۹۹
نگرش فرد نسبت به عملکرد مشورتی کمیته آمار و متدولوژی دانشگاه و نحوه تعامل با آن	کافی بودن تعداد روزهای تشکیل کمیته در طول هفته	۳/۵۲±۱/۱۰
	کافی بودن تعداد اعضای کمیته	۴/۱۸±۰/۸۸
	مناسب بودن ترکیب تخصصی اعضای کمیته	۳/۹۸±۰/۷۸
	مناسب بودن کیفیت مشاوره در کمیته	۳/۵۶±۱/۰۰
	کل	۳/۸۱±۰/۸۷
نگرش فرد نسبت به فرآیند تصویب طرح در شوراهای پژوهشی	مناسب بودن سلسله مراتب تصویب طرح‌های تحقیقاتی	۳/۸۲±۰/۵۹
	مناسب بودن مراحل تصویب طرح از ثبت عنوان از نظر زمانی	۲/۰۸±۰/۹۶
	تخصصی بودن و مرتبط بودن ترکیب اعضای شورا با موضوع طرح	۳/۰۰±۰/۶۸
	توجه کافی به انطباق موضوع طرح با اولویت‌های پژوهشی مصوب	۳/۲۹±۰/۵۸
	توجه ویژه به مرتبه علمی و سوابق پژوهشی مجری در تصویب طرح	۳/۱۸±۱/۰۶
	توجه ویژه به وضعیت استخدامی مجری در تصویب طرح	۲/۹۸±۱/۱۹
	اختصاص هزینه کافی و متناسب به طرح‌ها	۲/۰۳±۱/۰۲
	توجه کافی به طرح‌های بلند مدت و دیر بازده	۲/۳۲±۱/۱۶
	توجه کافی به متدولوژی مناسب طرح در فرایند تصویب	۳/۵۶±۱/۰۳

[Downloaded from yafteh.lums.ac.ir on 2026-11-05]

	کل	۲/۸۱±۰/۸۴
نگرش فرد نسبت به تسهیلات و امکانات پژوهشی	فضای آزمایشگاهی مناسب	۲/۲۶±۰/۹۰
	تجهیزات و لوازم آزمایشگاهی کافی	۲/۱۱±۰/۸۵
	آزمایشگاه حیوانات مناسب	۲/۰۶±۰/۸۳
	نیروی انسانی متخصص (مثلاً کارشناس آزمایشگاه)	۲/۴۷±۰/۸۸
	رایانه و لوازم جانبی آن	۳/۶۳±۰/۶۸
	امکانات چاپ و تکثیر مناسب	۳/۷۳±۰/۷۹
	دسترسی رایگان و سریع به شبکه اینترنت	۳/۵۳±۰/۵۹
	دسترسی آسان به کتابخانه مجهز و گسترده	۳/۲۷±۰/۹۴
	امکان دسترسی آنلاین به منابع داخلی در حد متن کامل	۳/۷۴±۰/۶۸
	امکان دسترسی آنلاین به منابع خارجی در حد متن کامل	۳/۲۳±۰/۶۱
	مناسب بودن نحوه پرداخت حق‌التحقیق در مراحل مختلف	۱/۸۱±۰/۸۷
	نظارت مناسب بر حسن اجرای مراحل تحقیق توسط ناظر	۳/۰۱±۰/۶۴
	کل	۳/۰۰±۰/۶۶
نگرش فرد نسبت به نگارش مقالات علمی پژوهشی	وجود وقت کافی برای نگارش مقاله	۲/۸۲±۱/۱۸
	وجود علم کافی برای نگارش مقاله	۳/۱۱±۰/۹۸
	مؤثر بودن نگارش مقاله در کسب درآمد	۲/۴۴±۰/۶۹
	مؤثر بودن نگارش مقاله در ارتقای مرتبه علمی	۳/۸۷±۰/۸۰
	مؤثر بودن نگارش مقاله در کسب امتیاز ارزشیابی سالیانه	۴/۲۹±۰/۵۸
	مؤثر بودن نگارش مقاله در کسب شهرت علمی	۲/۵۷±۰/۹۲
	مؤثر بودن نگارش مقاله در انتقال و انتشار سریع علم	۲/۵۸±۰/۹۲
	تعدد و تنوع مجلات علمی پژوهشی مرتبط با تخصص فرد	۳/۹۷±۰/۸۵
	انطباق نتایج مقالات بر نیازهای واقعی جامعه	۳/۱۰±۰/۷۶
	کل	۳/۲۲±۰/۶۰
نگرش فرد نسبت به فرآیند داوری مقالات علمی پژوهشی داخلی	مناسب بودن مدت زمان داوری مقالات	۱/۳۵±۰/۶۰
	انجام داوری مقالات توسط افراد متخصص	۳/۳۵±۰/۷۹
	انجام داوری مقالات بر اساس ضوابط و بی‌طرفانه	۳/۲۹±۰/۹۳
	کل	۲/۶۷±۰/۵۸
نگرش فرد نسبت به فرآیند داوری مقالات علمی پژوهشی خارجی	مناسب بودن مدت زمان داوری مقالات	۳/۴۵±۰/۹۰
	انجام داوری مقالات توسط افراد متخصص	۴/۴۲±۰/۶۴
	انجام داوری مقالات بر اساس ضوابط و به‌طور بی‌طرفانه	۴/۹۰±۰/۳۰
	کل	۴/۲۶±۰/۳۸
نگرش فرد نسبت به تألیف کتب	مناسب بودن مقررات و ضوابط تألیف کتاب (کمیته تألیف و ترجمه)	۳/۲۶±۰/۵۴
	وجود وقت کافی برای تألیف کتاب	۱/۲۴±۰/۴۷
	وجود علم کافی برای تألیف کتاب	۲/۳۷±۰/۸۹
	مؤثر بودن تألیف کتاب در کسب درآمد	۲/۷۶±۰/۷۲
	مؤثر بودن تألیف کتاب در ارتقای مرتبه علمی	۳/۵۶±۰/۹۲
	مؤثر بودن تألیف کتاب در کسب امتیاز ارزشیابی سالیانه	۳/۹۷±۰/۷۷
	مؤثر بودن تألیف کتاب در کسب شهرت علمی	۳/۹۲±۰/۷۱
	مؤثر بودن تألیف کتاب در انتقال و انتشار سریع علم بسیار مؤثر است.	۳/۱۰±۰/۴۷
	کل	۳/۰۲±۰/۲۷
نگرش فرد نسبت به ترجمه کتب	مناسب بودن مقررات و ضوابط ترجمه کتاب (کمیته تألیف و ترجمه)	۲/۶۳±۰/۸۱
	وجود وقت کافی برای ترجمه کتاب	۲/۷۶±۱/۳۳
	وجود علم کافی برای ترجمه کتاب	۳/۷۳±۰/۸۷
	مؤثر بودن ترجمه کتاب در کسب درآمد	۲/۴۲±۰/۷۸
	مؤثر بودن ترجمه کتاب در ارتقای مرتبه علمی	۲/۰۶±۰/۸۱
	مؤثر بودن ترجمه کتاب در کسب امتیاز ارزشیابی سالیانه	۱/۸۲±۰/۶۷
	مؤثر بودن ترجمه کتاب در کسب شهرت علمی	۲/۵۸±۰/۶۴
	مؤثر بودن ترجمه کتاب در انتقال و انتشار سریع علم	۳/۶۸±۰/۶۷
	کل	۲/۶۹±۰/۶۲
نگرش فرد نسبت به نحوه داوری و چاپ کتب (تألیف یا ترجمه)	مناسب بودن مدت زمان داوری کتب	۲/۹۵±۰/۳۴
	انجام داوری کتب توسط افراد متخصص	۳/۰۲±۰/۴۶

[Downloaded from yafteh.lums.ac.ir on 2026-11-05]

	انجام داوری کتب بر اساس ضوابط و بی‌طرفانه	۲/۸۱±۰/۶۰
	وجود تسهیلات مناسب جهت چاپ کتب	۲/۷۷±۰/۶۱
	کل	۲/۹۵±۰/۳۲
نگرش فرد نسبت به شرکت و ارائه مقاله در همایش‌های داخلی	سهولت شرکت در کنگره‌ها به‌رغم مشغله‌های حرفه‌ای و شخصی	۲/۱۸±۰/۹۸
	مقرون به‌صرفه بودن شرکت در کنگره‌ها به‌رغم صرف هزینه	۲/۶۵±۱/۰۰
	جالب توجه بودن شرکت در کنگره‌ها از نظر سیاحتی	۳/۹۷±۰/۶۸
	ایجاد تبادل علمی مؤثر میان صاحب‌نظران علوم مختلف	۲/۱۹±۱/۱۶
	ایجاد آشنایی هر چه بیشتر با تازه‌های علمی	۴/۰۷±۰/۷۷
	کمک به کسب درآمد	۱/۶۰±۰/۷۸
	ارتقای مرتبه علمی	۱/۵۲±۰/۷۶
	کسب امتیاز ارزشیابی سالیانه	۱/۷۷±۰/۸۹
	کسب شهرت و اعتبار علمی	۲/۰۲±۰/۹۵
	انتشار و انتقال سریع دانش	۳/۲۹±۰/۹۱
	کل	۲/۵۴±۰/۴۵
نگرش فرد نسبت به شرکت و ارائه مقاله در همایش‌های خارجی	سهولت شرکت در کنگره‌ها به‌رغم مشغله‌های حرفه‌ای و شخصی	۲/۲۶±۰/۹۲
	مقرون به‌صرفه بودن شرکت در کنگره‌ها به‌رغم صرف هزینه	۲/۰۵±۰/۸۸
	جالب توجه بودن شرکت در کنگره‌ها از نظر سیاحتی	۴/۲۷±۰/۶۶
	ایجاد تبادل علمی مؤثر میان صاحب‌نظران علوم مختلف	۳/۱۵±۱/۰۲
	ایجاد آشنایی هر چه بیشتر با تازه‌های علمی	۴/۳۴±۰/۶۳
	کمک به کسب درآمد	۱/۴۷±۰/۷۲
	ارتقای مرتبه علمی	۱/۷۹±۰/۸۵
	کسب امتیاز ارزشیابی سالیانه	۲/۵۰±۱/۲۰
	کسب شهرت و اعتبار علمی	۲/۶۸±۱/۱۶
	انتشار و انتقال سریع دانش	۴/۰۰±۰/۶۸
	کل	۲/۸۸±۰/۵۶
نگرش فرد نسبت به مشارکت در پایان نامه‌های دانشجویی	تأثیر نوع رشته تخصصی فرد بر مشارکت وی در پایان نامه‌ها	۳/۲۹±۰/۹۱
	تأثیر مشغله‌های شخصی و حرفه‌ای جهت مشارکت در پایان نامه‌ها	۲/۴۷±۰/۸۰
	تأثیر مشخص بودن زمینه‌های تحقیقاتی فرد جهت مشارکت در پایان نامه‌ها	۲/۹۰±۰/۴۷
	تأثیر خصوصیات شخصیتی فرد بر مشارکت وی در پایان نامه‌ها	۴/۱۸±۰/۹۸
	تأثیر انطباق زمینه‌های تحقیقاتی فرد با اولویت‌های پژوهشی مصوب بر مشارکت وی در پایان نامه‌ها	۲/۹۸±۰/۷۴
	تأثیر ترکیب تخصصی اعضای شورای پژوهشی دانشکده بر تصویب پایان نامه‌ها	۲/۸۴±۱/۱۰
	تأثیر اعمال نظر شخصی اعضای شورای پژوهشی دانشکده بر تصویب پایان نامه‌ها	۲/۹۴±۱/۱۰
	تأثیر توجه کافی به کیفیت نگارش پروپوزال پایان نامه بر تصویب پایان نامه‌ها	۴/۰۵±۰/۶۴
	کل	۳/۱۹±۰/۵۹

* میانگین امتیازات نگرشی مندرج در این ستون می‌توانند عددی بین ۱ تا ۵ باشند.

جدول ۳. عملکرد پژوهشی اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی لرستان در سال ۱۳۹۰-۱۳۹۱ به تفکیک متغیرهای جمعیت شناختی و فردی

نام متغیر	نام رده	عملکرد پژوهشی*		مقدار احتمال
		نامطلوب	مطلوب	
جنسیت	مرد	۵۱/۷	۴۸/۳	۰/۲۲۴
	زن	۳۶/۴	۶۳/۶	
مرتبه علمی	مربی	۳۶/۶	۶۳/۴	۰/۱۲۲
	استادیار / دانشیار	۵۷/۱	۴۲/۹	
وضعیت استخدامی	رسمی قطعی/ آزمایشی	۴۷/۴	۵۲/۶	۰/۹۰۵
	پیمانی	۴۳/۸	۵۶/۳	
	سایر موارد	۴۰/۷	۵۹/۳	
دانشکده محل خدمت	پزشکی	۵۷/۱	۴۲/۹	۰/۰۲۱

[Downloaded from yafteh.lums.ac.ir on 2026-11-05]

	پرستاری و مامایی	۱۰/۰	۹۰/۰	
	بهداشت و پیراپزشکی	۳۵/۳	۶۴/۷	
سنوات خدمت (سال)	≤۴	۳۹/۳	۶۰/۷	۰/۴۹۸
	۵-۹	۴۷/۱	۵۲/۹	
	۱۰-۱۴	۴۱/۷	۵۸/۳	
	≥۱۵	۶۰/۰	۴۰/۰	
بالینی یا غیر بالینی بودن	بالینی	۴۱/۷	۵۸/۳	۰/۴۶۳
	غیر بالینی	۴۶/۲	۵۳/۸	
وجود مسئولیت اجرایی در دو سال گذشته	خیر	۴۱/۲	۵۸/۸	۰/۳۱۵
	بلی	۵۴/۵	۴۵/۵	
متوسط تعداد واحدهای تدریس در دو سال گذشته	≤۴	۰/۰	۱۰۰/۰	۰/۰۲۷
	۵-۸	۳۶/۴	۶۳/۶	
	۹-۱۲	۳۸/۷	۶۱/۳	
	≥۱۳	۶۴/۷	۳۵/۳	
سابقه شرکت در کارگاه‌های آموزشی	روش تحقیق یا آمار	۳۱/۳	۶۸/۸	۰/۲۰۴
	بانک‌های اطلاعاتی پزشکی	۵۲/۴	۴۷/۶	
	مقاله نویسی	۳۱/۳	۶۸/۸	
	هیچ کدام	۶۶/۷	۳۳/۳	

*کلیه اعداد درج شده در این دو ستون بر حسب درصد می‌باشند.

جدول ۴. عملکرد پژوهشی اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی در سال ۱۳۹۰-۱۳۹۱ به تفکیک آگاهی و نگرش ایشان نسبت به موانع موجود در مراحل مختلف پژوهش

نام حیطه	عملکرد پژوهشی		مقدار احتمال
	نامطلوب	مطلوب	
انگیزه پژوهشی اولیه فرد	۲/۷۰±۰/۸۱	۳/۵۸±۰/۸۳	<۰/۰۰۱
آگاهی از اصول روش تحقیق*	۲/۸۵±۰/۴۵	۳/۴۷±۰/۵۶	<۰/۰۰۱
آگاهی از اصول جستجوی عمومی در اینترنت و بانک‌های اطلاعاتی پزشکی*	۲/۷۵±۰/۵۲	۳/۴۰±۰/۶۶	<۰/۰۰۱
نگرش نسبت به اولویت‌های پژوهشی مصوب	۲/۱۹±۱/۰۴	۳/۳۶±۱/۱۴	<۰/۰۰۱
آگاهی از اصول نگارش پروپوزال*	۲/۹۷±۰/۷۷	۳/۷۴±۰/۷۵	<۰/۰۰۱
نگرش نسبت به تنظیم پروپوزال	۲/۲۵±۰/۸۰	۳/۱۹±۰/۹۴	<۰/۰۰۱
نگرش نسبت به عملکرد مشورتی کمیته آمار و متدولوژی دانشگاه	۳/۳۵±۰/۸۶	۴/۱۶±۰/۷۶	<۰/۰۰۱
نگرش نسبت به فرآیند تصویب طرح‌ها در شوراهای پژوهشی	۲/۳۷±۰/۷۲	۳/۱۵±۰/۷۷	<۰/۰۰۱
نگرش نسبت به تسهیلات و امکانات پژوهشی	۲/۶۸±۰/۶۵	۳/۲۵±۰/۵۶	<۰/۰۰۱
آگاهی نسبت به اصول مقاله نویسی*	۲/۹۸±۰/۵۹	۳/۵۰±۰/۵۴	۰/۰۰۱
نگرش نسبت به نگارش مقالات علمی پژوهشی	۲/۹۳±۰/۵۳	۳/۴۵±۰/۵۶	<۰/۰۰۱
نگرش نسبت به فرآیند داوری مقالات علمی پژوهشی داخلی	۲/۳۸±۰/۵۱	۲/۸۹±۰/۵۴	<۰/۰۰۱
نگرش نسبت به فرآیند داوری مقالات علمی پژوهشی خارجی	۴/۱۶±۰/۴۴	۴/۳۳±۰/۴۰	۰/۰۸۹
نگرش نسبت به تألیف کتب	۲/۹۹±۰/۲۲	۳/۰۵±۰/۳۰	۰/۴۲۶
نگرش نسبت به ترجمه کتب	۲/۴۵±۰/۶۹	۲/۸۱±۰/۴۸	۰/۰۱۳
نگرش نسبت به نحوه داوری کتب (تألیف یا ترجمه)	۲/۸۸±۰/۳۹	۳/۰۰±۰/۳۳	۰/۱۶۰
نگرش نسبت به شرکت و ارائه مقاله در همایش‌های داخلی	۲/۴۰±۰/۳۶	۲/۷۵±۰/۴۶	۰/۰۰۲
نگرش نسبت به شرکت و ارائه مقاله در همایش‌های خارجی	۲/۵۷±۰/۵۰	۲/۹۴±۰/۵۵	۰/۰۱۰
نگرش نسبت به مشارکت در پایان نامه‌های دانشجویی	۲/۸۸±۰/۵۱	۳/۴۳±۰/۵۵	<۰/۰۰۱

* میانگین امتیازات آگاهی می‌توانند عددی بین ۱ تا ۵ باشند.

[Downloaded from yafteh.lums.ac.ir on 2026-11-05]

بحث و نتیجه گیری

در این مطالعه مهم‌ترین موانع پژوهشی در مراحل مختلف تحقیق از دیدگاه اعضای هیأت علمی به ترتیب اهمیت شامل مواردی نظیر نگرش نامطلوب نسبت به شرکت و ارائه مقاله در همایش‌های داخلی، نگرش نامطلوب نسبت به فرآیند داوری مقالات علمی پژوهشی داخلی، نگرش نامطلوب نسبت به تنظیم پروپوزال طرح تحقیقاتی، نگرش نامطلوب نسبت به فرآیند تصویب طرح یا پایان نامه در شوراهای پژوهشی، نگرش نامطلوب نسبت به اولویت‌های پژوهشی مصوب، نگرش نامطلوب نسبت به شرکت و ارائه مقاله در همایش‌های خارجی، نگرش نامطلوب نسبت به نحوه داوری و چاپ کتب و سرانجام نگرش نامطلوب نسبت به تسهیلات و امکانات پژوهشی بوده است.

در ارتباط سنجی عوامل مرتبط با عملکرد پژوهشی اعضای هیأت علمی نیز مشخص شد که عملکرد پژوهشی اعضای هیأت علمی در افراد مرتبط با ویژگی‌های زیر به‌وضوح نامطلوب‌تر از سایر رده‌ها بود: اعضای هیأت علمی دانشکده پزشکی، افراد دارای متوسط تدریس بیش از ۱۲ واحد در طول ترم، افراد دارای انگیزه پژوهشی اولیه نامطلوب، آگاهی پایین از اصول روش تحقیق، آگاهی پایین از اصول جستجوی عمومی در اینترنت و منابع اطلاعاتی پزشکی، نگرش نامطلوب نسبت به اولویت‌های پژوهشی مصوب، آگاهی پایین از اصول نگارش پروپوزال، نگرش نامطلوب نسبت به تنظیم پروپوزال، نگرش نامطلوب نسبت به کیفیت خدمات مشاوره‌ای کمیته آمار و متدولوژی دانشگاه، آگاهی پایین از اصول مقاله نویسی، نگرش نامطلوب نسبت به نگارش مقالات علمی پژوهشی، نگرش نامطلوب نسبت به فرایند داوری مقالات داخلی، نگرش نامطلوب نسبت به شرکت و ارائه مقاله در همایش‌های داخلی و خارجی و سرانجام نگرش نامطلوب در خصوص مشارکت در پایان نامه‌های دانشجویی.

در تحقیق مشابه بدری زاده و همکاران که بر روی اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی لرستان صورت گرفت، مهم‌ترین موانع شخصی شامل «کمبود وقت به دلیل تدریس زیاد» و «وجود مسئولیت‌های اجتماعی و اجرایی» بوده است. مهم‌ترین موانع سازمانی نیز به صورت «سختگیری در تصویب طرح‌های مورد علاقه پژوهشگر» و «مقررات دست و پاگیر اداری»، «فرایند طولانی تصویب طرح‌های پژوهشی» و «کافی نبودن امتیازات پژوهشی جهت ارتقا» گزارش گردیده است (۷) که البته نتایج این مطالعه با مطالعه حاضر همسویی بسیار بالایی دارد (جدول ۲).

مطالعه دیگری که توسط علمداری و افشون بر روی اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های شهر یاسوج انجام گرفت، حاکی از آن بود که از بین موانع سازمانی، «کمبود امکانات و تجهیزات لازم» بیش‌ترین مانع پژوهشی بوده و از بین موانع شخصی نیز، «کمبود وقت و مشغله زیاد» بیش‌ترین مانع محسوب گردیده است (۴). نتایج این مطالعه نیز با مطالعه حاضر همخوانی زیادی دارد (جدول ۲).

در مطالعه رضاییان و همکاران در دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، مهم‌ترین راهکارهای بهبود وضعیت پژوهشی را شامل «تسریع مراحل تصویب طرح‌های پژوهشی و عدم اعمال سلیقه اعضای شورای پژوهشی»، «در نظر گرفتن بودجه کافی برای تحقیق»، «کاهش بار کاری و مسئولیت‌های اعضای هیأت علمی»، «راه اندازی و تجهیز آزمایشگاه‌ها» عنوان نمودند (۱۶). در مطالعه فعلی نیز تا حد زیادی به مسائل فوق اشاره شده بود (جدول ۲).

ظهور و فکری در تحقیقی که بر روی اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی ایران انجام دادند اظهار کردند مهم‌ترین نقاط ضعف افراد در انجام مراحل تحقیق به ترتیب عبارت‌اند از «تدوین پروپوزال»، «مقاله نویسی»، «آنالیز و تفسیر داده‌ها» و «جستجو در اینترنت و منابع اطلاعاتی پزشکی». همچنین مهم‌ترین راهکارهای بهبود وضعیت پژوهش در افراد به ترتیب شامل «کاهش ساعات موظفی تدریس»، «کوتاه کردن فرایند تصویب طرح‌ها»، «افزایش میزان حق‌التحقیق»، «ضابطه‌مند کردن فرایند بررسی و تصویب طرح‌ها»، «ضابطه‌مند سازی تقسیم پایان نامه‌ها بین اعضای هیأت علمی» و نیز «بهبود خدمات تایپ و تکثیر» بوده است (۱۵). در مطالعه حاضر نیز

[Downloaded from yafteh.lums.ac.ir on 2026-11-05]

نقش کلیه موانع و راهکارهای فوق مورد اظهار قرار گرفته بود (جدول ۲).

در تحقیق دیگری که در دانشگاه علوم پزشکی ایران انجام شد، از مجموعه عوامل فردی عامل «رغبت و علاقه به تحقیق»، از مجموعه عوامل رفاهی-حمایتی عامل «دسترسی به کتب و نشریات جدید»، در مجموعه عوامل انگیزشی عامل «تشویق اساتید به شرکت در سمینارهای داخلی و خارجی»، از مجموعه عوامل اقتصادی عامل «اعطای پاداش مالی و افزایش حقوق و مزایا» و سرانجام از بین مجموعه عوامل بوروکراسی-اداری «عامل طولانی بودن مراحل تصویب موضوع پژوهش» بیش‌ترین تأثیر را بر عملکرد پژوهشی افراد بر جای گذاشته‌اند (۹). نتایج این مطالعه نیز با مطالعه فعلی همخوانی بسیاری دارد (جدول ۲).

در مطالعه سبزواری و همکاران که بر روی اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های شهر کرمان انجام دادند، مشخص گردید که اهمیت موانع سازمانی به تفکیک «سابقه فعالیت‌های اجرایی»، «مرتبه علمی»، «دانشگاه محل خدمت»، «آخرین مدرک تحصیلی»، «گروه آموزشی» و «سابقه چاپ مقاله» متفاوت بوده است. در مورد موانع شخصی نیز ملاحظه گردید که اهمیت موانع شخصی به تفکیک «سابقه فعالیت آموزشی–پژوهشی» و نیز «گروه آموزشی» متفاوت بوده است (۱). نتایج این مطالعه تا حدی با مطالعه فعلی متفاوت است؛ چرا که در مطالعه فعلی تنها متغیرهای جمعیت شناختی تأثیر گذار شامل دانشکده محل اشتغال و تعداد واحدهای تدریس در هر ترم بوده‌اند.

نتایج تحقیق صورت گرفته در دو دانشگاه استان مرکزی در سال ۲۰۱۵ حاکی از آن بود که موانع عمده پژوهش در افراد شامل کمبود وقت، دستیابی نامطلوب به منابع الکترونیک و تجهیزات آزمایشگاهی، دانش ناکافی در زمینه مهارت‌های نگارش علمی و عدم دسترسی به مشاور پژوهشی بوده است (۱۷). یافته‌های مطالعه حاضر نیز تا حد زیادی با مطالعه نامبرده همخوانی دارد (جدول ۲).

در تحقیقی که در سال ۲۰۱۵ در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان انجام شده است، موانع عمده پژوهش به ترتیب شامل موانع فردی، اقتصادی، فرهنگی-اجتماعی و سازمانی ذکر شده است (۱۸). در ضمن بر خلاف مطالعه حاضر، بین نگرش افراد نسبت به موانع پژوهش و متغیرهای جمعیت شناختی ارتباط معناداری مشاهده نگردید.

در مطالعه‌ای که در سال ۲۰۰۹ بر روی اعضای هیأت علمی ۴ دانشگاه علوم پزشکی در پاکستان صورت گرفت، عوامل مرتبط با عملکرد فعلی پژوهشی در قالب «جنسیت»، «گذراندن دوره روش تحقیق طی دوران تحصیلات تکمیلی»، «سابقه قبلی انجام فعالیت‌های پژوهشی» و «نحوه نگرش نسبت به مقوله تحقیق» برشمرده شده است (۱۹) که از نظر معناداری اثر جنسیت با مطالعه حاضر در تضاد بوده ولی از نظر معنادار بودن اثر نحوه نگرش نسبت به مقوله تحقیق با مطالعه حاضر همسو است.

در تحقیقی که در سال ۲۰۱۴ در یکی از دانشگاه‌های هند صورت گرفت، موانع عمده پژوهش‌های تحصیلات تکمیلی را «کمبود وقت و فقدان انگیزه جهت انجام پژوهش» عنوان نمودند. در ضمن مهم‌ترین راهکارها جهت تقویت پژوهش را در قالب «ایجاد مشوق‌های لازم برای دانشجویان و اساتید» و نیز «شرکت دانشجویان در کارگاه‌های روش تحقیق» عنوان نمودند (۲۰) که البته یافته‌های مطالعه نامبرده شباهت‌های زیادی با مطالعه حاضر دارد.

در مطالعه دیگری که در سال ۲۰۱۲ بر روی مدرسین دو دانشگاه علوم پزشکی هند صورت گرفت، مهم‌ترین موانع را به صورت «محدودیت زمانی»، «مشغله‌های بالینی، آزمایشگاهی و اجرایی»، «عدم آشنایی با روش‌های آماری و عدم تجربه در آنالیز آماری داده‌ها»، «حمایت مالی ضعیف»، «دسترسی محدود به کارگاه‌های آموزشی» و «مسئولیت‌های آموزشی زیاد» معرفی نمودند (۲۱). عمده نتایج این تحقیق نیز در راستای تأیید مطالعه فعلی می‌باشد.

[Downloaded from yafteh.lums.ac.ir on 2026-11-05]

و سرانجام در پژوهشی که در سال ۲۰۱۰ با هدف بررسی موانع پژوهش در دانشجویان پزشکی سه دانشگاه کانادا صورت گرفت، مهم‌ترین موانع پژوهش را «کمبود وقت»، «عدم دسترسی به مشاور پژوهش»، «آموزش ناکافی روش تحقیق» و «فقدان مشوق مناسب جهت انجام فعالیت‌های پژوهشی» عنوان نمودند (۲۲) که این مطالعه نیز تا حد زیادی در تأیید یافته‌های مطالعه فعلی است.

مهم‌ترین دلیلی که باعث شده تا مقایسه نتایج مطالعه حاضر با نتایج سایر مطالعات با دشواری صورت گیرد، استفاده از پرسشنامه‌ای با حیطه‌ها و زیر حیطه‌های متفاوت بوده است. در ضمن مهم‌ترین دلیل وجود برخی عدم همخوانی‌ها در نتایج را می‌توان در تفاوت موجود بین تیپ دانشگاه‌ها و در نتیجه ترکیب متفاوت اعضای هیأت علمی از نظر مرتبه علمی و سابقه کاری دانست. دلیل دیگر برخی عدم تطابق‌های احتمالی را نیز می‌توان به تفاوت موجود در حجم نمونه‌ها و روش‌های آماری مورد استفاده جهت تحلیل داده‌ها نسبت داد.

مهم‌ترین نقطه قوت مطالعه حاضر، استفاده از پرسشنامه‌ای با ابعاد بسیار متنوع و مهم‌ترین محدودیت آن، همکاری کم اعضای هیأت علمی در تکمیل پرسشنامه‌ها بود که باعث ریزش نمونه‌ها و در نتیجه ایجاد اریبی قابل توجه در نتایج و محدودیت‌هایی در انتخاب روش‌های آماری مورد استفاده گردید به طوری که مدل‌بندی چند متغیره داده‌ها با توجه به حجم بالای سؤالات میسر نشد.

با توجه به نتایج مطالعه حاضر و به منظور بهبود کمی و کیفی پژوهش در بین اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها به ویژه دانشگاه علوم پزشکی لرستان، راهکارهای زیر پیشنهاد می‌گردد: «تقویت انگیزه پژوهشی افراد با در نظر گرفتن تسهیلات و امتیازات ویژه برای اعضای هیأت علمی علوم بالینی دانشکده پزشکی و نیز افرادی که بیش از ۱۲ واحد در هر ترم تدریس می‌کنند، تقویت گروه‌های آموزشی از نظر تعداد اعضای هیأت علمی به منظور کاهش تعداد واحدهای موظفی تدریس، تقویت امکانات و تسهیلات پژوهشی شامل افزایش فضاها و تجهیزات آزمایشگاهی، دسترسی گسترده‌تر به منابع اطلاعاتی خصوصاً مقالات خارجی، افزایش بودجه پژوهش و نیز تسریع در پرداخت حق‌التحقیق در مراحل مختلف انجام طرح، کوتاه‌تر کردن مدت زمان تصویب طرح‌های پژوهشی و پایان نامه‌ها و ضابطه‌مندتر کردن فرایند تصویب آن‌ها در شوراهای پژوهشی، تشویق هر چه بیشتر اعضای هیأت علمی به نگارش مقالات، شرکت در همایش‌ها و مشارکت در پایان نامه‌های دانشجویی خصوصاً در قالب افزایش پاداش‌های مالی و نیز بالاتر بردن امتیاز فعالیت‌های پژوهشی در فرآیند ارزشیابی سالیانه اعضای هیأت علمی».

تشکر و قدردانی

این مقاله حاصل یک طرح تحقیقاتی مصوب دانشگاه علوم پزشکی لرستان می‌باشد که تحت حمایت مادی و معنوی معاونت تحقیقات و فناوری این دانشگاه انجام گردیده است که بدین وسیله مراتب قدردانی به عمل می‌آید.

[Downloaded from yafteh.lums.ac.ir on 2026-11-05]

References

1. Sabzevari S, Mohammad Alizadeh S, Aziz Zadeh Foroozi M. Views of faculty members of Kerman University of obstacles in conducting research activities. Journal of Shaheed Sadoughi University of Medical Sciences. 2000; 8(2): 18-27. (In Persian)
2. Foroughi F, Kharrazi H. Faculty Members' Scientific Productivity in Kermanshah Medical Sciences University. Iranian Journal of Medical Education. 2005; 5(2): 181-187. (In Persian)
3. Jahanshahi H, Hassanpour H, Ahmadi Ghavami M. Ranking the Effective Factors in the Successful Implementation of Knowledge Management. Police Organizational Development Journal. 2012; 9 (41): 43-60. (In Persian)
4. Alamdari AK, Afshoun E. The view point of faculty members on research barriers at Yasuj Universities. Armaghane-danesh 2003; 8(29): 27-34. (In Persian)
5. Sereshti M, Parvin N, Bozorgzadeh M, Imani R. Barriers of research performances in the view of nurses and midwives of shahr-e-kord's hospitals. Journal of Ilam University of Medical Sciences 2007; 15(2): 7-13. (In Persian)
6. Karamzadeh A, Ahmadi Vasmejani A, Zahedi R. Survey of barriers factors on research studies within educational approach from faculty members' attitude in Jahrom University of Medical Sciences. Educational Development of Jundishapur. 2014; 5(2): 130-136. (In Persian)
7. Badrizadeh A, Gholami Y, Birjandi M, Beiranvand GH , Mahooti F. Barriers to research from viewpoint of faculty members of Lorestan university of medical sciences. Yafteh. 2009; 11(3): 93-100. (In Persian)
8. Sotodeh Asl N, Ghorbani R, Rashidy-Pour. Viewpoints of faculty members of Semnan University of Medical Sciences about research barriers. Koomesh. 2014; 16(1): 1-7.
9. Karimian Z, Sabaghian Z, Saleh Sedghpour B. An investigation of research and knowledge production obstacles and challenges in medical universities. Iranian Higher Education Association. 2011; 3(4): 35-63.
10. Shariatmadari M. Pathology of the obstacles in the way of implementing research among faculty members and presenting applied strategies. Educational Administration Research Quarterly. 2011; 3(1): 45-60. (In Persian)
11. Tirgar H, Tehrani HM. The study of main obstacles of research - based development in branches of Kerman provinces Islamic Azad University. Curriculum Planning Knowledge & Research in Educational Sciences. 2008; 22(17-18): 99 -118. (In Persian)
12. Vahdati M, Mazloomy SS, Salimi T, Eghbal A. A survey on educational research barriers in Shahid Sadoughi University of Medical Sciences in 2014. Medical Education and Development. 2014; 9 (2): 33-40. (In Persian)
13. Moradi M, Dustar M, Ghaderifar E, Zanjani B. Identifying and Prioritizing the Barriers to Research: The Case Study Of Research Centers of Ministry of Science, Research

[Downloaded from yafteh.lums.ac.ir on 2026-11-05]

and Technology. Journal of Science & Technology Policy. 2013; 6(1): 35-47. (In Persian)
14. Faely S, Pezeshki Rad G, Chizari M. The Survey of Effective Factors on Students' Contribution in Research Activities and Scientific Production. Quarterly journal of Research and Planning in Higher Education. 2007; 12(4): 93-124. (In Persian)
15. Zohoor AR, Fekri AR. Barriers to research from the perspective of faculty members and provide a plan to deal with these factors in Medical Sciences. Payesh. 2003; 2(2): 119-26. (In Persian)
16. Rezaeian M, Asadpour M, Hadavi M. Researh barriers from the perspetive of academic members and strategies for confronting with these barriers in Rafsanjan University of Medical Sciences, Iran. Health System Research. 2013; 9(3): 269 - 276. (In Persian)
17. Anbari Z, Mohammadbeigi A, Jadidi R. Barriers and challenges in researches by Iranian students of medical universities. Perspectives in Clinical Research. 2015; 6(2):98-103.
18. Ashrafi-Rizi H, Fateme Z, Khorasgani ZG, Kazempour Z, Imani ST. Barriers to Research Activities from the Perspective of the Students of Isfahan University of Medical Sciences. Acta Informatica Medica. 2015; 23(3):155-9.
19. Sabzwari S, Kauser S, Khuwaja AK. Experiences, attitudes and barriers towards research amongst junior faculty of Pakistani medical universities. BMC Medical Education. 2009; 9:68.
20. Unnikrishnan B, Kanchan T, Holla R, Kumar N, Rekha T, Mithra P, Kulkarni V, Reshmi B. Medical students' research - facilitators and barriers. Journal of Clinical and Diagnostic Research. 2014; 8(12): XC01-XC04.
21. Alamdari A, Venkatesh S, Roozbehi A, Kannan A. Health research barriers in the faculties of two medical institutions in India. Journal of Multidisciplinary Healthcare. 2012; 5: 187-94.
22. Siemens DR, Punnen S, Wong J, Kanji N. A survey on the attitudes towards research in medical school. BMC Medical Education. 2010; 10:4.

[Downloaded from yafteh.lums.ac.ir on 2026-11-05]